

Del I

Paraplyet

Allt för länge hade reparationen skjutits upp. Schnittke hade länge vetat att just denna dag, på denna tisdag, denna månad, vecka 36, klockan 14.32, skulle den enträgna kunden stå på tröskeln till hans lilla verkstad; slå med paraplyets krökta metallhandtag på dörrlisten och undrat, lite väl försynt, som om kunden egentligen inte riktigt ville stå till svars för tonen på sin fråga: ”Tick, tick, är min kära lilla rova färdig, tack?” Hatten skulle kunden lyfta av sin kala knopp, lägga uppochner på avlastningsbordet och använda som ask för sina kritvithandskar. Och så skulle han tränga sig på och slå sig ner i Schnittkes enda bekväma sittdon: öronlappsfätöljen.

Verkstadens klockor tickade obönhörligt, sekund för sekund. Under luppen studerade urmakaren fickuret. Boetten var i 14 karat guld – urets armlånga klockkedja var även den i guld – och hade förutom sina äkthetsstämplar, också specialinskriftioner på insidan av locket. De sistnämnda antog Schnittke härrörde kunden själv och var kanske titeln som denne bar på sin herrklubb. Symbolerna var inget Schnittke kände igen och de hade egentligen ingen betydelse för arbetet som låg utspritt framför honom. Och värst av allt var att urverket hade fler fjädrar och kugghjul än vad ritningen, som han ändå lyckats vaska fram, visade. De små mekaniska delarna skulpterade sirliga och detaljrika löv som skulle bilda ett större träverk; och utöver detta skulle denna skogstavla dela plats med miniatyren av en ålderdomlig skyskrapa. Men pusslet verkade inte riktigt passa kartan.

Schnittke suktade blickvis mot sin fätölj, ens med en växande uppgivenhet mot ritningen. Det var som att försöka tyda hieroglyfer på den tiden då Rosettastenen fortfarande låg och dammade under tonvis med sand nere i den egyptiska öknen. Fätöljen klädd i ett storblommigt tyg i brända färger var kanske i behov av en damning, men den var mjuk och skön. Helt klart bättre än att få träsmak i häcken av en jävla träpall. Snart ska jag nog få råd att investera i en ny.

En sådan där lätt i hårdplast och med mjuk tjock och fodrad sittdyna, tänkte Schnittke och såg pallen framför sig i dess trevliga adjektiv, och i en specifikt utvald färg. Bara jag får färdigt denna jäkla klocka så... fast... fast detta får bli lite senare.

Schnittke reste sig från sin hårda arbetsstol; förekom sin kund när han var den som först slog sig ner i fåtöljen, men inte innan han tagit vägen förbi sitt pennskrin, brutit av en bit från kakan och flinkt fingrat sig igenom den förberedande proceduren, för att så slutligen, sittandes i sin fåtölj, stoppa sin kritpipa. Tummen tryckte tobaken på plats.

Han kände en viss oro lägga sig innan han fick fullt medhåll från pipans innehåll. En söt tjock rök steg upp mot det smutsiga innertaket. Schnittke sträckte ut sina långa ben; tofflorna i mocka dinglade ute på tåspetsarna. Han lät sin blick vandra över rummet. Det var inte en illa plats att fördriva tiden på. Hans lilla gemak var försänkt i ett vilsamt mörker. Träpersiennerna var nerdragna och solen flämtade igenom mödosamma strilar dammljus. Hans verkstad låg på andra våning, och fastän lokalens två fönster vette mot den tegelvägg som högt reste sig på andra sidan av den smala gränden, fick han nu under sommartid en stor dos av eftermiddags- och kvällssol; detta naturliga och livsbringande ljus som på något sätt lyckade leta sig in från den angränsande boulevarden. Schnittke var tacksam för att hans verkstad låg just runt krönet från detta livliga huvudstråk; i stilla tysthet, precis bortom stadens larm.

De flesta golvur, bordsklockor och vägghendyler slog ett slag; så även Quark-klockan, men med sin lite mer säregna melodi. Hela detta digra klockspel var något som den ovane skulle ha funnit öronbedövande. Schnittke däremot, van som han var till kakafonin, ansträngde öronspetsarna för att få bukt på om det var dags för gökurets årliga underhåll. Gökens arm gnydde visserligen när den försvann in i sitt bo, men annars gol den friskt och starkt. Genomgången kunde vänta, det fanns viktigare göromål att ta itu

med. Schnittke puffade vidare på pipan, sneglade bort mot arbetsbordet.

Här i detta klockrum arbetade han. Den stora rustika arbetsbänken hade otal många lådor, som stapplade sig långt över hans huvud. I lådorna låg verktygen han behövde; förutom de som nu låg utspridda över bordsskivan – en träskiva klädd i stål – och även de flesta reservdelar som kunde tänkas behövas vid enklare reparationer och underhållsarbete. De som saknades kunde ju alltid beställas och på timmen levereras till hans dörr. De flesta i alla fall. Annars kunde han alltid fila till något metallstycke, framrotat ur den största lådan, fylld med överblivet skrot från gamla kasserade maskinerier. Kunden skulle ändå aldrig se skillnaden, så länge uret tickade in i framtiden. Bordet hade också en riktbar lupp med lampa, fastriggad på arm.

Allt detta fanns redan i Schnittkes visshet och hans blick var redan förbi bordet, in över kokvrån med mängder av använt porslin – kring matresterna surrade feta välgödda husflugor – och vidare över sovalkoven och bokryggarna med alla de illusoriska och fantasifulla titlarna, som likt en borgmur var staplade från golv till tak och skyddade sängen från det övriga rummet. Det var kanske snart dags att jaga bort de växande dammråttorna, tänkte Schnittke utan vidare tanke att sätta den i handling. I en pilsnerback i murket trä fanns Schnittkes stolthet: skivsamlingen, som han i årtal samlat till sig; genom enträget sökande; ett och annat byte och lite för mycket pengar för att han uppriktigt skulle svara på frågan: för hur mycket? utan att svävande plocka fram en raritet och istället visa upp en ytterst intressant detalj i pressningen. Skivspelaren spelade inte sin vinylskiva. Schnittke sträckte sig för att nå nålen, lyfte den över skivan och...

”Tick, tick, tack! Är min kära rova färdig?” Tre slag slog mot verkstadens glasförsedda dörr. Schnittke sprang upp, repade nästan skivan när nålen for ner, för att precis missa vinylens kant.

”Jag vore ytterst tacksam om så vore fallet”, fortsatte den gälla rösten. Det var kunden, som Schnittke väntade sig 14.32, som nu stod vid dörrposten, precis vid utsagd tid.

Kunden var en smal byggd herre i övre medelåldern, väl under medellängd, alltså kort. Han hade ett magert ansikte med lätt för tättsittande ögon, som tillsammans med hans smala krökta näsa fick honom att se ut som en rovfågel. Kunden klev över tröskeln, blicken var kanske lite uppjagad – Schnittke gissade med all rätt att det berodde på att kunden sprungit vilse i korridorerna som sällan ledde rätt till hans undanskymda verkstad – lyfte av sin hatt, som han tillsammans med handskarna lade på närmsta avlastningsbord, med plats för en kubb. Han ställde det smala, korta paraplyet – knappt två fot långt, och passande för just denne lille herre – efter lönlöst letat efter en hållare, i hörnet bakom glasdörren. Sedan tassade han fram till fåtöljen och slog sig ogenerat ner bakom Schnittke.

”Jo, det är tyvärr så...” började Schnittke, lite trumpen av att förlorat *hela havet stormar*.

”Att du inte fått tag i alla delar?” Kunden tittade från sin plats upp mot Schnittke, huvudet på sned. Hans kala hjässa randades i ljuset från solen; några droppar svett bröt i prismor när solen mötte dem.

”Nej, alla delar finns men...”

”Men fler väntas komma inom timmen?” Den korte mannen log ett leende, som snarare påminde en tom grimas.

”Nej. Det är inte alls så.” Schnittke lade ifrån sig sin pipa i det blytungta askfatet.

”Inte?” Kunden väntade sig ett svar.

”Det är ju så att din klocka sannerligen är mycket gammal.”

Kunden iakttog sin reparatör som oroligt började vandra runt på en yta av två gånger en halv meter.

”Och den har ju inte använts på mycket lång tid”, fortsatte Schnittke.

”Den har legat i min släktlåda i tre generationer.” Kunden tog tillfället att torka hjässan med kavajärmen när urmakaren, i sin rastlösa promenad, vände ryggen till. Schnittke, som såg detta i ögonvrån, undrade varför kunden inte valt torka svetten med den färgsprakande sidennäsduken som prydligt vikt stack upp ur kavajfickan. Kanske var det just för att var så prydligt nedstoppad och denne herre inte fann det värt mödan att vika om den.

Schnittke fortsatte: ”Just precis, då förstår du mig att...”

”Jaa”, avbröt kunden med ett långt avvaktande a. ”Jag vet att det är ett repeterur”, fyllde han sedan i.

”Ja, det vet jag också”, svarade Schnittke uppgivet.

Herr Krapp tuggade på: ”Uret har ett Le Phare repetitionsverk med kronograf funktion.”

”Som om jag inte skulle veta det. Du behöver som sagt inte läxa upp mig.”

”Nej.” Kunden blev tyst, vilket fick Schnittke möjlighet att få fortsätta sin påbörjade tankebanan:

”Då förstår du att det är inte alltid lätt att kunna utläsa hur det ena hör ihop med det andra.”

”Men du uppger dig ju för att vara en veteranurist. En äkta urmakare. En av de få aktiva. Legitimerad med gesällbrev”, högg kunden Krapp. Nog lika rappt som en terrier, tänkte Schnittke.

”Det är ingen osanning. Du har ju sett mina papper.”

”Som kan förfalskas”, blinkade kunden skämtsamt och jagade bort en präktig husfluga från sin fortfarande fuktiga panna. Hans kraftfulla parfym blandades med den instängda, kvava luften.

”Sanning är den att trots rovans intakta yttre, låg maskineriet helt löst. I minsta beståndsdel. Och ritningen jag har är från 1900-talet.”

”Exakt samma sak sade du förra gången jag ärade dig ett besök.”

”Jag vet, du får ursäkta mig, men om jag bara får lite mer tid...”

”Det trodde jag en urist hade i mängder”, skrattade kunden.

Schnittke skrattade inte. Detta skämt hade han hört en gång för många gånger och också från mannen i hans fåtölj.

”Jag lovar dig, herr Krapp, ge mig bara en vecka till så ska den vara klar.”

”Lova inte för mycket. Jag däremot ger dig det dubbla och lovar att om två veckor skall jag stå vid din dörr, klockan...” Mannen såg ner på sitt ringur. ”...14.37.” Herr Krapp, som kunden hette, reste sig upp, trippade fram till avlastningsbordet och tog sin kubb. Han grävde upp sina kritvita handskar som krängdes på och sade farväl medan han satte hatten på plats. ”På återseende.”

Dörren gick igen och urmakaren lämnades i sin tickande ensamhet.

Schnittke pustade ut. Mötet var över, för denna gång. Åter hade han köpt sig en viss frist. Alla dessa kundmöten var bara för krävande. Hur mycket kraft han än försökte samla inför dem, var han alltid lika dränerad när de väl gått av klockstapeln. Han upptäckte sin pipa, vilken åter tändes; slog sig sedan ner i sin mjuka nu åter lediga fåtölj. Han sträckte sig mot grammofonen och lät nålen slå ner på första spåret av Tangerine Dream; drog in en djupt bloss rogivning och sjönk behagfullt ner i en slumrande sysslolöshet. Tonerna från Moog synthesizern fyllde den lilla verkstaden. Schnittke lät blicken vila på ljusstrimmornas mönster. Om han riktigt ansträngde sig kunde han se ränderna av varmt färgat sommarljus vandra över tiljorna. För ett ögonblick spände han sin blick och beräknade närmsta ljusstrimmans läge över golvet och kunde så fastställa tiden kring tre, vilket vägguren tämligen snart gav medhåll för, då de slog sina slag för heltimme. Så drogs Schnittke med i musikens hypnotiserade oscillation. Han slöt sina ögon.

Han måste ha somnat, för när Schnittke vaknade låg rummet i ett dovt kvällsljus. Vinylskivan var sedan länge slut. Nålen susade på det sista tonlösa spåret och upprepade sitt varv om och om igen. Ljusstrimmorna som flämtade genom persiennerna hade sakta vandrat över de grova trätiljorna och nu börjat sin klättring uppför verkstadens entrédörr. De första strålarna nådde precis upp till dörrens frostade glasruta, vars obehandlade glas formade